

Ügyiratszám: MN/18039-7/2017.
Ügyintéző: **személyes adat**
Telefonszám: **Személyes adat**
E mail: **személyes adat**
Tárgy: kiegyensúlyozottsági kérelem elbírálása

A NEMZETI MÉDIA- ÉS HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG MÉDIATANÁCSÁNAK

774/2017. (VII. 18.) számú

HATÁROZATA

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: **Médiatanács**) **Személyes adat** (**Személyes adat** a továbbiakban: **Kérelmező**) a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. (1016 Budapest, Naphegy tér 8. 2. em., a továbbiakban: **Médiaszolgáltató**) Kossuth Rádió adóján 2017. június 9-én 05:59:59 órai kezdettel sugárzott *180 perc* című műsorszámmal kapcsolatban, 2017. június 12-én benyújtott kiegyensúlyozottsági kérelme alapján 2017. június 13-án indult hatósági eljárásban a Kérelmező kérelmét

elutasítja.

E határozat ellen közigazgatási úton fellebbezésnek nincs helye, a közléssel jogerős és végrehajtható. A határozat felülvizsgálatát jogszabálysértésre hivatkozással a közléstől számított 15 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól (a továbbiakban: bíróság) lehet kérni a Médiatanácsához benyújtandó keresetlevéllel. A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs, a keresettel támadott hatósági határozat végrehajtásának felfüggesztése a bíróságtól kérhető. A bíróság a pert tárgyaláson kívül bírálja el, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart. Tárgyalás tartását az ügyfél a keresetlevélben kérhet. A keresetet a bíróság 60 napon belül bírálja el.

Indokolás

A Kérelmező a Médiatanácsához 2017. június 12-én érkezett, MN/18039-1/2017. ügyiratszámú beadványában (a továbbiakban: **kérelem**) a Médiaszolgáltató Kossuth Rádió adóján 2017. június 9-én 05:59:59 órai kezdettel sugárzott *180 perc* című műsorszámot kifogásolta.

A Kérelmező szerint a Médiaszolgáltató megsértette a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (**Mtv.**) 12. § (2) bekezdésében, valamint a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (**Smtv.**) 13. §-ában foglalt kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség követelményeit, mivel

- a 07:17:41 órától közzétett összeállításban, amely az USA párizsi klíma-egyezményből történő kilépésének bejelentéséről, illetve a bejelentés nemzetközi fogadtatásáról szólt, nem hangzott el a Kérelmező által képviselt szervezet témával kapcsolatos, a bejelentést üdvözlő álláspontja.

- a 07:33:13 órától közzétett, Áder János köztársasági elnökkel folytatott beszélgetést tartalmazó összeállításban Áder János szélerőművekkel kapcsolatos véleményével szemben nem került kifejezésre, hogy a szélerőmű-kapacitás jogszabályi szinten „befagyasztásra” került Magyarországon, s hogy az erről szóló, a Köztársasági Elnök által megfontolásra visszaküldött jogszabályt az Országgyűlés – a Reális Zöldek Klub álláspontjának megfelelően – változatlan formában elfogadta.

A Kérelmező beadványához mellékelte a Médiaszolgáltató közönségszolgálatát, illetve **Személyes adat** elektronikus levélcímére 2017. június 9-én, 13:14 órakor küldött kifogását, valamint a kifogás elutasításáról szóló, 2017. június 10-én, 07:43 órakor elektronikus úton küldött – kifogást elutasító – médiaszolgáltatói döntést.

Az Mttv. 181. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés előírja, hogy Smtv. 13. §-ában és az Mttv. 12. § (2) bekezdésében meghatározott kiegyensúlyozottsági kötelezettség megsértése esetén a kérelem elbírálására a JBE médiaszolgáltatók és a közszolgálati médiaszolgáltatók médiaszolgáltatásai tekintetében a Médiatanács, más médiaszolgáltatások vonatkozásában a Hivatal rendelkezik hatáskörrel.

A fenti rendelkezést alapul véve jelen kiegyensúlyozottsági ügyben a kérelem elbírálása az Mttv. 181. § (1) bekezdése és a 182. § u) pontja értelmében a Médiatanács hatósági hatáskörébe tartozik, tekintettel arra, hogy a Médiaszolgáltató közszolgálati, egyúttal JBE médiaszolgáltató.

Az Mttv. 166. §-a értelmében a Médiatanács a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértésével kapcsolatos eljárásban az Mttv. 181. §-ában meghatározott eltérésekkel az Mttv. általános eljárási szabályait (Mttv. 144-165. §) és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) rendelkezéseit alkalmazza. Az Mttv. 144. §-a értelmében a Médiatanács hatósági eljárásaiban az Mttv.-ben foglalt eltérésekkel a Ket. rendelkezései szerint jár el.

A kiegyensúlyozottsági kérelem alapján, az Mttv. 181. § (1) bekezdése szerint 2017. június 13-án hatósági eljárás indult és a Médiatanács a 2017. június 13-án kelt, dr. Auer János koordinátor tag, a Médiatanács tagja által aláírt MN/18039-2/2017. ügyiratszámú végzésével függő hatályú döntést hozott a Ket. 71/A. § (1)-(2) és (4) bekezdése alapján.

A Médiatanács a hatáskör megvizsgálását követően a kérelem érdemi elbírálásának további feltételeit, azaz az eljárási szabályok teljesülését ellenőrizte.

Az Mttv. 181. § (1) bekezdése értelmében az Smtv. 13. §-ának, vagyis a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése esetén benyújtott panasz kérelemnek, a kifejezésre nem juttatott álláspont képviselője, illetve bármely néző vagy hallgató kérelmezőnek minősül. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése esetén tehát a kifejezésre nem juttatott álláspont képviselője, illetve bármely néző vagy hallgató hatósági eljárást kezdeményezhet, tehát bárkinek – a törvényben meghatározott

feltételeknek megfelelően benyújtott – kérelme, így jelen esetben a Kérelmezőé is, érdemben elbírálendő.

Az Mttv. 181. § (2) bekezdése szerint:

„Az (1) bekezdésben meghatározott hatósági eljárás kezdeményezését megelőzően a kérelmező köteles kifogásával a médiaszolgáltatóhoz fordulni. A kérelmező az általa kifogásolt tájékoztatás közzétételétől, ismétlés esetén az utolsó ismétléstől számított hetvenkét órán belül írásban kérheti a médiaszolgáltatótól azon álláspont – megfelelő, a kifogásolt tájékoztatás közzétételéhez hasonló körülmények közötti – közzétételét, amelynek közzététele a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges. Nem élhet a kifogásolás jogával a kérelmező, ha az ismertetésre nem került álláspont kifejtésére ezen álláspont valamely képviselője már lehetőséget kapott, vagy ha e lehetőséget a kérelmező kapta, de azzal nem élt.”

Az Mttv 181. § (3) bekezdése szerint:

„A médiaszolgáltató a kifogás elfogadásáról vagy elutasításáról annak kézhezvételétől számított negyvennyolc órán belül dönt. A döntésről a kérelmezőt haladéktalanul írásban értesíteni kell. A kérelmező a döntés közlésétől számított negyvennyolc órán belül - a döntés közlésének elmaradása esetén a kifogásolt vagy sérelmezett tájékoztatás közzétételétől számított tíz napon belül - a kifogásolt műsorszám és az érintett médiaszolgáltató pontos megnevezésével hatósági eljárást kezdeményezhet a Hatóságnál.”

A Médiatanács a kérelem mellékleteit megvizsgálva megállapította, hogy a Kérelmező a Médiaszolgáltató Közönségszolgálatára, valamint **Személyes adat** elektronikus levélcímére 2017. június 9-én 13:14 órakor küldte meg a 180 perc című műsorszámmal kapcsolatos kifogását, amelyet a Médiaszolgáltató a 2017. június 10-én 07:43 órakor küldött elektronikus válaszában elutasított. Erre tekintettel megállapítható, hogy a Kérelmező határidőben fordult a Médiaszolgáltatóhoz. Ezt követően a Kérelmező 2017. június 10-én, postai úton kérelemmel fordult a Médiatanácshoz. Az előadottak alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a Kérelmező mind a kifogásolásra nyitva álló 72 órás, mind pedig a kérelem előterjesztésére jelen esetben vonatkozó 48 órás határidőt betartotta.

A Médiatanács az eljárás tárgyát képező kérelem vonatkozásában megállapította, hogy az a hivatkozott eljárási szabályoknak megfelel, így érdemben elbírálható.

A Médiatanács a 2017. június 13-án kelt, dr. Auer János koordinátor tag, a Médiatanács tagja által aláírt MN/18039-3/2017. ügyiratszámú végzésével a Ket. 29. § (3) bekezdésének b) pontja szerint tájékoztatta a Médiaszolgáltatót a kérelem beérkezéséről és az eljárás megindulásáról, továbbá kötelezte, hogy a végzés közlésétől számított 8 napon belül terjessze elő – a végzés mellékleteként másolatban csatolt irattal, azaz a Kérelmező kiegyensúlyozottsági kérelmével kapcsolatos – álláspontját tartalmazó nyilatkozatát, illetve, hogy küldje meg a kifogásolt műsorrész felvételét és szó szerinti szöveges leírását.

A Médiaszolgáltató nyilatkozata, valamint a kifogásolt műsorrészeket tartalmazó felvétel és a szó szerinti szöveges leírás 2017. június 28-án, postai úton érkezett meg a Hatósághoz. Nyilatkozatában az ügy előzményeinek rövid ismertetését követően a Médiaszolgáltató kifejtette, hogy kifogást elutasító álláspontját változatlanul fenntartja. Ennek indokaként arra hivatkozott, hogy kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét

meghatározó jogszabályi előírásoknak – mint az Smtv. 13. §-ában, illetve az Mttv. 12. § (1) bekezdésében foglaltak – teljes körűen eleget tett.

Ezt követően a Kérelmező által hiányolt álláspontok azonosítására törekedett, miszerint:

1. elmaradt annak közlése, hogy a Kérelmező által képviselt szervezet üdvözölte Donald Trump amerikai elnök bejelentését a párizsi klíma-egyezményből történő amerikai kilépésről;

2. Áder János köztársasági elnök szakmai és tudományos tévedést követett el, amikor pozitív szerepet tulajdonít a napelemeknek és a szélkerekeknek, valamint az ózonréteg csökkenésének és az ózonlyuknak a klímaváltozás tekintetében.

Előadta, hogy a kifogásolt műsorszámban tájékoztatást adott arról, hogy az Egyesült Államok elnöke bejelentette országa kilépését a párizsi klíma-megállapodásból.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét meghatározó jogszabályi környezetre [Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése a sajtószabadságról, az Smtv. 13. §-ában és az Mttv. 12. § (1) bekezdésébe foglaltak a kiegyensúlyozott tájékoztatásról, illetve az Mttv. 83. § (1) bekezdésében foglaltak a közszolgálati médiaszolgáltatás céljairól, ezen belül a pontos, alapos, tárgyilagos és felelős hírszolgáltatásról, valamint tájékoztatásról] utalással kifejtette, hogy törvény által biztosított szerkesztői szabadságának keretein belül közérdeklődésre számot tartó kérdésnek minősítette az elnöki döntést és az ezzel kapcsolatos, a döntés mellett és ellene szóló tényeket, szakmai és gazdasági érveket, továbbá a döntéssel kapcsolatos magyar álláspontot.

A kifogásolt műsorszámban Kőrösi Csaba, a Köztársasági Elnöki Hivatal Környezeti Fenntarthatósági Igazgatóságának vezetője ismertette a párizsi klíma-megállapodás előzményeit és jelentőségét, Feiler József, Mika János, Kálóczi Mihály és Lakatos Mónika éghajlati szakértők rámutattak a klímaváltozás és a gazdaság kapcsolatára, az innováció fontosságára az energiaszektorban, továbbá az amerikai álláspont vitatható indokaira. A műsorszám ismertette az amerikai elnök indokait a kilépés mellett, ugyanakkor sokoldalúan beszámolt ezen indokok kritikájáról.

A másik kifogásolt műsorszegmens, 07:33:13 órától interjút közölt Áder János köztársasági elnökkel az USA döntése tárgykörében. Ennek során Áder János személyes véleményét fogalmazta meg az USA erkölcsi és történelmi felelőssége tárgyában a klímaváltozás kapcsán, rámutatott a pozitív magyar példára a GDP és a klímavédelem vonatkozásában. Az ózonpajzs védelme körében ismertette a montréalai jegyzőkönyv jelentőségét, beszélt a megújuló energiaforrások és az atomenergia fontosságáról, kiemelve, hogy a gazdasági fejlődés és a klímavédelem nem egymást kizáró folyamatok, hanem kellő innovációval egymást erősítő hatásuk van.

Megjegyezte, hogy a törvényben rögzített céljai és feladatai körében a demokratikus társadalmi nyilvánosság kialakulása és megerősödése érdekében tájékoztatást nyújt a Magyarország területén élőknek közérdeklődésre számot tartó eseményekről sokoldalúan, aktuálisan, tárgyilagosan és kiegyensúlyozottan.

Utalt a Kúria Kfv.III. 37.472/2013/11. számú ítéletére, amely kimondta, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem terjed ki valamennyi, a nyilvánosság előtt zajló vitára vagy véleménykülönbségre.

Megjegyezte, hogy a tájékoztatás kiegyensúlyozottságának vizsgálata során tisztázni kell, hogy a hiányolt álláspont releváns-e a műsorszám témája vonatkozásában, relevancia esetén érdemben eltérő volt-e a megjelent véleményekhez képest, illetve megfelelő időben elérhető volt-e a Médiaszolgáltató számára.

Megítélése szerint a hiányolt álláspontok a kifogásolt műsorszám témájával, tartalmával semmilyen tematikus vagy tartalmi kapcsolatban nem álltak és ahhoz szervesen nem kapcsolódtak. A kifogásolt műsorszám sokoldalúan tájékoztatást adott Donald Trump döntéséről és annak előzményeiről, indokairól és várható hatásairól, illetve autentikus szakértők mondták el véleményüket az amerikai kilépés klímavédelem kapcsán várható hatásairól, a döntés kritikájáról különböző nézőpontokból és szakmai megközelítésekből. A másik kifogásolt műsorrészben a magyar köztársasági elnök ismertette személyes véleményét és annak indokait, a Kérelmező ugyanakkor a köztársasági elnöki vélemény kritikáját hiányolta „kifogásolható stílusban”. Kifejtette, hogy a műsorszám – tartalma szerint – nem a köztársasági elnöki vélemény szakmai megállapításait értékelte, hanem bemutatta a kilépésről szóló döntést és az ahhoz fűzött véleményeket, ezek között a magyar köztársasági elnök véleményét is.

A fentiekre tekintettel a Médiaszolgáltató szerint a hiányolt álláspontok nem voltak relevánsak a műsorszám témája vonatkozásában és ahhoz képest eltérő véleményt sem fogalmaztak meg.

Az előadottak alapján a Kérelmező a kérelem elutasítását kérte, nyilatkozatához mellékelte a kifogásolt műsorrészek szó szerinti leiratát és a hanganyagot.

A Médiatanács a rendelkezésre álló adatok alapján az alábbi tényállást tárta fel, és azt az alábbiak szerint értékelte.

1. A Kérelmező álláspontja

A Kérelmező szerint a 07:17:43 órakor kezdődött, az USA párizsi klíma-egyezményből történő kilépéséről és a kilépés nemzetközi fogadtatásáról szóló híradásban és a felvezető szövegben ismertetni kellett volna a Reális Zöldek Klub honlapján található, a témával kapcsolatos közleményét („*Dr. Richard Lindzen légkörkutató emeritus professzor (Massachusetts Institute of Technology) petíciót küldött Trump USA-elnöknek a felszólítással, hogy lépjen ki az ENSZ-klímavédelmi megállapodásból, amint ezt kampánya során ígérte.*”), és az atv.hu által is közzétett hírt, miszerint 300 tudós, köztük három magyar származású levélben szólította fel az amerikai elnököt a párizsi klíma-egyezményből való kilépésre, amely információk elmaradása a kiegyensúlyozott tájékoztatás sérelmét eredményezték.

A 07:33:13 órától kezdődött összeállítással kapcsolatban, amelyben Áder János köztársasági elnök említést tett a szélerőművekről és a napelemekről, mint helyettesítő energiaforrásokról tájékoztatni kellett volna a nézőket arról, hogy a szélerőmű-kapacitás jogszabályi szinten „befagyasztásra” került Magyarországon, s hogy az erről szóló, a Köztársasági Elnök által megfontolásra visszaküldött jogszabályt az Országgyűlés – a Reális Zöldek Klub álláspontjának megfelelően – változatlan formában elfogadta. A Kérelmező sérelmezte azon információ elmaradását is, hogy a visszaküldött jogszabály megfontolására hivatott, OGY-bizottsági ülésen, amelyen a Kérelmező is részt vett, s az általa képviselt Reális Zöldek Klub témával kapcsolatos álláspontja is ismertetésre került,

az illetékes bizottság a jogszabály-tervezet változatlan formában történő benyújtása mellett döntött.

2. Az eljárás tárgyát képező tájékoztatásban elhangzottak ismertetése

A Médiaszolgáltató Kossuth Rádió adóján 2017. június 9-én 05:59:59 órai kezdettel sugárzott 180 perc című műsorában 07:17:41 órától, valamint 07:33:13 órától közzétett összeállításban a következők voltak hallhatóak:

1. A 07:17:41 órától kezdődött összeállítás

„Jó reggelt kívánok, negyed nyolc múlt három perccel. A 2015 decemberében elfogadott párizsi klímavédelmi megállapodás aláírása még akkor sem volt egyszerű, amikor klímakutatók, környezetvédők és gazdasági szakemberek is tanulmányokban bizonyították, hogy az átlaghőmérséklet emelkedése nagyon súlyos gondokat eredményezne. Matyasovszky Nóra összegez.”

Matyasovszky Nóra (=MN): *„Az üvegházhatású gázok kibocsátásáról először 1992-ben, az úgynevezett Kiotói Egyezményben határoztak, amely 2005-ben lépett hatályba. A csatlakozó országok vállalták, hogy 2008 és 2012 között, több mint 5%-kal csökkentik kibocsátásukat. Az egyik legnagyobb kibocsátó, az Egyesült Államok nem ratifikálta a jegyzőkönyvet, Washington később, 2009-ben, Kínával együtt önkéntes vállalást tett. A Kiotói Szerződés lejárta előtt Dohában tárgyalták újra a kérdést, de a számos nézeteltérés és főleg a fejlett országok ellenállása miatt, csak az egyezmény meghosszabbításában tudtak megállapodni. Tavaly decemberben, végül 195 ország, köztük Magyarország egyezett meg abban, hogy a légköri felmelegedésnek mértékét az iparosodás előtti szinthez képest 2 °C alatt tartja. A résztvevő államok a legfontosabb tézisekben egyetértettek Párizsban, ennek jelentőségét emelte ki akkor a Köztársasági Elnöki Hivatal Környezeti Fenntarthatósági Igazgatója, Körösi Csaba.”*

Körösi Csaba: *„Van egyfajta egyetértés abban, hogy nagy veszély van. Van egy egyetértés abban, hogy cselekvés szükséges. Van egy viszonylag nagy egyetértés abban, hogy sürgős a teendő, és talán még abban is van egy egyetértés, hogy ez nagyon gyors, határozott politikai cselekvés nélkül nem fog történni. Vannak viták arról, hogy az eddig bekövetkezett szennyezésért ki milyen mértékben felelős, ki milyen mértékben viselje ennek az anyagi következményeit, de van egy kegyelmi pillanat, úgy tűnik. Most benne van a levegőben a megállapodás lehetősége.”*

MN: *„Az aláíráskor máris történelmi jelentőségűnek nevezték a párizsi klíma-megállapodást, voltak ugyanakkor szkeptikusok is, akik úgy gondolták, nem elegendő a 2 °C-os vállalás. Erről beszélt korábban a 180 percben Feiler József, a globális felmelegedés ellen küzdő Európai Éghajlat Alapítvány munkatársa is.”*

Feiler József: *„Ez az ötévenkénti felülvizsgálat része, tehát ezzel így el lehet menni 2040-ig, -50-ig is, hogy mindig felülvizsgálják azt, hogy annyit kell tenni. És egy másik dolog, ami történni fog még 2018-ban, az ENSZ klímaváltozással kapcsolatos kormányközi tudós testülete kiad egy jelentést arról, hogy mi kell ahhoz, hogy nem 2 fok, hanem másfél foknál álljon meg a klímaváltozás folyamata.”*

MN: *„Feiler József akkor arról is beszélt, hogy a párizsi csúcs szemléletváltozást is eredményezett, mert nem csak az egyes országok, hanem az üzleti körök is kezdtek odafigyelni a klímaváltozással kapcsolatos vagy az ahhoz vezető tevékenységekre, sőt egy-egy nagyvállalat értékelésénél fontos szemponttá vált, milyen vállalásokat tesz a káros kibocsátás csökkentésére. Mika János éghajlat-kutató, egyetemi tanár szerint az, hogy csaknem húsz év után összejött a párizsi megállapodás, annak köszönhető, hogy*

ugyan magas szinten, de gyakorlatilag megállt a károsanyag-kibocsátás növekedése a világban.”

Mika János: „Korábbi értelemben véve áldozattal jár minden ország számára a kibocsátás mindaddig, amíg a gazdasági mutatók ezt nem tudják. Napjainkra a termelés az energiában szegény, anyagban szegény, információban, tudásban gazdag termékekből áll alapvetően, s ez teszi lehetővé, hogy csökkentéseket lehessen vállalni. Az Európai Unió, az Egyesült Államok, sőt az utóbbi pár évben már Kína is stagnáltatta, vagy az előbbi kettő csökkentette a kibocsátását. Ennek köszönhető, hogy a valóság ma már eljutott oda, hogy nem túl nagy bátorság bevállalni.”

MN: „Az Országos Meteorológiai Szolgálat átlagos és pesszimista éghajlat-változási forgatókönyvekre is készít modelleket. Lakatos Mónika éghajlati szakértő szerint ha a párizsi megállapodást nem sikerül betartani, a pesszimista modell lép életbe.”

Lakatos Mónika: „A század közepére egy-két fokkal, a század végére három-négy fokkal fog emelkedni a középhőmérséklet az 1961-1990-es referencia-időszakhoz képest. Az átmeneti évszakok csapadéka csökkent, a század végére várhatunk a csapadék tekintetében markánsabb változásokat. A nyári csapadék csökkenése valószínű, ez azzal jár, hogy a nyári, száraz időszakok hosszabbá válnak, télen a csapadék-növekedés irányát mutatják a modellek.”

MN: „A párizsi megállapodás azt is előírja, hogy a tehetősebb országoknak pénzügyileg kell támogatni a szegényebb államokat a kibocsátás-csökkentésben. A szerződés ugyan nem szankcionálja az azt be nem tartó országokat, átláthatósági szabályaival mégis az ígéretük betartására ösztönöz.”

„Donald Trump amerikai elnök június 1-jén jelentette be, hogy az Egyesült Államok kilép a párizsi klíma-megállapodásból és nem fizet tovább a Zöld Klíma Alapba sem. A döntést a gazdasági és a politikai élet szereplői is kritizálták, sőt, több amerikai tagállam is ellenzi. Rádi Bernadett és Déri Ágota összeállítása.”

Rádi Bernadett (=RB): „A kilépéssel megvalósul az a választási kampányban tett választási ígéret, amely szerint az amerikai munkások érdekei az elsők – hangsúlyozta az Egyesült Államok elnöke, miután bejelentette, hogy Washington kilép a párizsi klíma-megállapodásból. Donald Trump emlékeztetett, egy felmérés szerint 2040-ig több mint hatmillió amerikai munkahely szűnne meg a nehéziparban, ha betartanák a vállalásokat. Kálóczi Mihály, az Antall József Tudásközpont Fenntartható Fejlődés Projektjének vezetője azt mondta, bár az Egyesült Államokban a villamos energia komoly hányadát szén felhasználásával állítják elő, az ágazat folyamatosan leépül, ez pedig nem állítható meg.”

Kálóczi Mihály (=KM): „Igaz, hogy a harmadéért felel jelen pillanatban a fosszilis energiahordozó, de 2000-ben ez még kb. ötven százalék volt. Tehát tizenöt év alatt ez egy nagyon jelentős csökkenés, ez nagyon sok munkahely megszűnését eredményezte és ez a nehéziparnak a leépülésével függ össze, tehát annak köszönhető igazából, és még csak nem is annak, hogy Obama betiltotta a szénbányászatot. Szerintem az is egy ilyen látszatintézkedés volt, mert igazából annyit nem szorzott-nem osztott Obamának a döntése.”

RB: „A legnagyobb probléma inkább az, hogy az amerikai munkanélküliek nagy része nem talál állást a korszerű ágazatokban, mert nincs átképzés – mondta Csath Magdolna. A közgazdász hangsúlyozta, bár Donald Trump meg akarja védeni a hagyományos iparágakhoz köthető munkahelyeket, a fejlődést nem tudja megállítani.”

Csath Magdolna (=CsM): „Huszonnyolc százalékos volt a foglalkoztatás csökkenése 1990 és 2015 között ezekben a szektorokban eleve. Viszont ami nagyon érdekes, hogy közben rengeteg új munkahely jött létre és azokon a területeken, ahol szénhidrogénekre alapozva villamosenergiát termelnek, a legfrissebb, két napja jelent meg az amerikai munkaerő-elemzés, ott kb. 1,1 millió ember dolgozik, tehát az ő munkahelyük az, amelyik esetleg veszélyben van, viszont a megújuló területen már 880 ezer új munkahely van és nagyon nagy tempóban nő az új munkahelyeknek a száma. Tehát ilyen dinamizmus, hogy ott egyébként is stagnál, itt meg egyébként is növekszik.”

RB: „Az amerikai elnök a klíma-megállapodás felmondását azzal is indokolta, hogy a leginkább környezetszennyező cégek már elkezdték a technológiai korszerűsítést. Emellett az Egyesült Államok már 2006 óta drámaian csökkentette szén-dioxid-kibocsátását. Ennek ellenére több ágazati szereplő is ellenezte Donald Trump döntését – emlékeztetett Kálóczi Mihály.”

KM: „Több szénbányász vállalat vezetője is azt javasolta, hogy ne lépjen ki a klíma-egyezményből. Egyrészt ennek az is az egyik oka, hogy a klíma-egyezmény az egy olyan, 2100-at megcélzó célkitűzés és az ahhoz vezető útnak a megtervezésére biztatja az államokat, amin belül nagyon sok mozgásteret lehetett volna, de ami talán meghatározóbb, az a szénbányászatot illeti, igazából ezek a vállalatvezetők olyan technológiák bevezetését tervezik, amik sokkal tisztább módon égetik el a szenet. Ez nekik most egy érvágás olyan szempontból, hogy ők ennek a folyamatnak a küszöbén álltak, amit nem mondom, hogy hosszútávon támogatnám a felhasználását, de rövid távon megoldást jelentene, mindenképp egy előrelépést, ehhez képest pedig még ez sem fog megtörténni.”

RB: „Csath Magdolna szerint hiába hivatkozik a döntésnél versenyképességi, munkahely-megőrzési szempontokra az amerikai elnök, ott nem a hagyományos iparral sokszor együtt járó lazább környezetvédelmi szabályozás, vagy szegényebb országok esetén az olcsóbb munkaerő a kulcs, hanem az innováció és a tudás.”

CsM: „Kutatás-fejlesztési munka is nagyon fontos, és itt ugye az is kérdés, hogy melyik ország lesz itt a technológiai vezető, és az elemzők azt mondják, hogy Amerika elveszti a technológiai vezető szerepét. Éppen ezért ellenáll szinte mindenki az Egyesült Államokban. Ugye friss hír, hogy a hawaii elnök közölte, hogy ő rendeletben hozza, hogy ő betartja ezeket a szabályokat továbbra is. Kalifornia leköszönőben lévő elnöke elment Kínába, és ő is elmondta, hogy ő tovább akarja vinni. Van egy úgynevezett klímaszövetség, amit a Bloomberg milliárdos vezet és ebben összefogja azokat a városokat, államokat, egyetemeket, cégeket, amelyek ellene vannak, tehát hatalmas nagy valójában a belső ellenállás az Egyesült Államokon belül is.”

RB: „Az Antall József Tudásközpont projektvezetője szerint az amerikai elnök döntése inkább szimbolikus és nem fogja befolyásolni az energiaipar és a környezetvédelmi politikák alakulását. Kálóczi Mihály hangsúlyozta, a lépés a világgazdaságra sem lesz nagy hatással, mivel a komolyabb gazdasági szereplők, akik a nagyberuházásokat és a technológiát adják, már elfogadták a klíma-megállapodást és a továbbiakban is az alapján fognak tevékenykedni. Az egyetlen kockázat, hogy Trump döntésének lehetnek követői, tette hozzá a szakember.”

2. A 07:33:13 órától elhangzott összeállítás

Riporter (=R): „Fél nyolc múlt három és fél perccel. A stúdióban Áder János köztársasági elnök. Jó reggelt kívánok.”

Áder János (=ÁJ): „Jó reggelt kívánok, tisztelettel köszöntöm a kedves hallgatókat is.”

R: „Épp egy héttel ezelőtt, amikor már tudtuk, hogy Donald Trump bejelentette, hogy köszöni szépen, ebből az egyezményből, a klíma-egyezményből nem kér, akkor kérdeztem Orbán Viktor miniszterelnököt ugyanebben a stúdióban, és ő azt mondta, hogy őt sokkolta ez a trump-i kijelentés. Önt?”

ÁJ: „Az előzmények után nem volt meglepő a döntés, hiszen az amerikai elnöki választási kampánynak egy fontos kérdése volt, és Donald Trump bejelentette a választási kampányban, hogy megválasztása esetén a párizsi szerződésből szeretne kilépni. Ennek a választási ígéretnek a – ha úgy tetszik – valóra váltása, vagy legalább is az első lépés történt meg. Bár erre azért mondhatná Ön, hogy azért volt néhány választási ígérete Donald Trumpnak, amit nem teljesített.”

R: „Még.”

ÁJ: „Ez is lehetett volna, aminél nem olyan szigorúan tartja magát a korábbi vállalásához. Én azt mondtam, sokféle értékelés hangzott el különböző államfőktől, kormányfőktől, a politikai élet szereplőitől, és én azt mondtam, ennek a döntésnek számomra a legfontosabb üzenete, hogy erkölcsileg elfogadhatatlan. Miért mondtam ezt? Azért mondtam ezt, mert az ipari forradalom kezdete óta, tehát nagyjából a XIX. század egészét és a XX. századot értjük ugye most ez alatt. Ebben az időszakban a történelmi felelősség a szennyezésért, az az Egyesült Államoknak a legnagyobb a történelmi felelőssége.

Tehát ebben az időszakban, az elmúlt nagyjából kétszáz évben az Egyesült Államok bocsátotta ki a legtöbb szén-dioxidot a légkörbe, és a leginkább az Egyesült Államok járult hozzá ahhoz, hogy ma a klímaváltozásról és a klímával kapcsolatos problémákról beszélünk. Ez az első. Azóta ez a helyzet megváltozott, az utóbbi években Kína átvette tőle az első helyet, nem nagy dicsőség, de az egy főre eső kibocsátás tekintetében az Egyesült Államok mind a mai napig messze-messze vezeti a fejlett országoknak a csoportját, tehát mondjuk a németekhez képest kétszer annyi, de mondjuk Magyarországhoz képest három és félszer annyi a kibocsátása, az egy főre eső kibocsátása az Egyesült Államoknak.

A harmadik ok, ami miatt azt mondtam, hogy ez erkölcsileg elfogadhatatlan, az, hogy ez egy felelőtlen döntés a jövő generációkat illetően, és nemcsak az Amerikai Egyesült Államok fiatal generációit illetően, hanem a Föld többi országának fiataljait illetően is, hiszen a döntésnek a hatása nemcsak az Egyesült Államokban lesz érezhető, hanem másutt is. Mint ahogy az eddigi szennyezés, az eddigi kibocsátás is nemcsak az Egyesült Államokban éreztette és érezteti a hatását, hanem más országokban, a világ más részén is.

No de. Tehát miközben jogos és indokolt a kritika az amerikai elnök döntésével kapcsolatban és jogosan mondhatjuk azt, hogy ez nem jó, sőt baj, hogy ez történt, aközben fel kell tennünk azt a kérdést, hogy na és akkor itt van-e a világvége, hogyan tovább? Mert minden ilyen politikai helyzetnek szerintem ez a releváns kérdése, na és akkor hogyan tovább. És azt gondolom, hogy a világvége nincs itt, több szempontból sincs itt. Egyrészt a többi ország vezetője egyértelművé tett egy nagyon gyorsan, tehát egy viszonylag rövid gondolkodási időt hagytak maguknak, hogy az amerikai elnök döntésétől függetlenül ők tartják magukat a párizsi vállaláshoz, sőt fel akarják gyorsítani a végrehajtási jogszabályoknak a kidolgozását. Erre szükség is van egyébként. Ebből a szempontból 2018. novembere lesz egy nagyon fontos időpont, majd erről érdemes lesz akkortájt beszélnünk, addigra kell befejeznünk azt a munkát, ami a párizsi megállapodás végrehajtásához szükséges szabályoknak a kidolgozását jelenti. Ugyanis Párizs nem a vége valaminek, ezt már sokszor elmondtam, hanem egy nagyon fontos állomás. Párizsból, a párizsi megállapodásból még nagyon fontos végrehajtási jogszabályok következnek, ezeknek az előkészítése, a háttértárgyalások most zajlanak, '18. novemberére kellene a párizsi megállapodás szerint ezeket befejezni.

És volt egy nagyon fontos fejleménye az elmúlt hétnek a bejelentés óta, erre talán nagyon kevesen figyeltek, de érdemes ezt a fejleményt is figyelembe venni, hogy magában az Egyesült Államokban is egy nagyon fontos dolog történt. Ma már ott tartunk, hogy a szövetségi államok többsége, tehát harminc szövetségi állam vezetője, kormányzója és törvényhozása bejelentette, hogy nem hajlandó az amerikai elnök, tehát saját országuk elnökének döntését elfogadni. Ők, most hadd mondjak néhány példát, ők, például Kalifornia, Kalifornia ennek az élharcosa, ennek a mozgalomnak. Ők mindenképpen továbbmennek a párizsi úton, továbbra is magukra nézve a párizsi megállapodást érvényesnek tartják, és azt a munkát, amit elkezdtek néhány, jó néhány évvel ezelőtt, hogy tisztítják, ha szabad így fogalmazni, ez a hivatalos megfogalmazás, tisztítják az energiakosarukat, tehát egyre inkább a fosszilis energiahordozókról átállnak napelemre, napenergiára, szélenergiára, tehát ezt a munkát mindenképpen folytatni fogják. Azaz, az a furcsa helyzet állhat elő, ha egy kis szerencsénk van, hogy az amerikai elnök döntése ellenére a szövetségi államok kitartanak a héten tett deklarációik, nyilatkozataik mellett, akkor akár az Egyesült Államok még akkor is tudja teljesíteni a korábban tett vállalását, hogy kilépett a párizsi megállapodásból. Majd meglátjuk.”

R: „Nagyon sok mindent felvetett most. Haladjunk sorban. Szedjük szét ezt a történetet, egy picit jobban. Kezdjük azzal, hogy Ön is utalt rá, hogy ez a politikai helyzet. Az a helyzet, hogy ez egy politikai helyzetté vált. Egy meglehetősen hangos és feszült politikai csörtévé, amelynek az egyik fontos szereplője Donald Trump. Önt meglehetősen sok kritika érte az elmúlt időszakban, hogy nem mindig szólal meg politikai ügyekben, CEU és sorolhatnám. Most miért?”

ÁJ: „Hát először is, az elmúlt három évben meglehetősen sokszor szerepelt ez a téma olyan fórumokon, ahol én képviseltem Magyarországot. Nincs idő arra, hogy ezeket itt számba vegyük, de New Yorkban nagyon sok ENSZ-rendezvényen, a párizsi megállapodás aláírásakor is én fejthettem ki Magyarországnak az álláspontját, és azt gondolom, hogy az a legkevesebb volt, hogy erről a kérdéstről, azután, hogy egy új helyzet van, és egy új fejlemény következett be Donald Trump bejelentését követően, az a legkevesebb, hogy ez ügyben én megszólalok, és elmondom a véleményemet, merthogy van véleményem a dolgról. Tehát én ebben semmi rendkívülit nem látok, ráadásul még egyszer mondom, itt nem az a kérdés számomra, hogy Donald Trump miért döntött így, ahogy döntött, hanem hogy ezt az új helyzetet hogyan lehet megoldani, mi a felelőssége ebben az Európai Uniónak például, hogy hogyan lehet ismét élharcosa a klímaváltozás elleni küzdelemnek, ez az egyik kérdés, és mi a felelőssége ezen belül mondjuk Magyarországnak. Magyarországról keveset szoktunk beszélni, pedig van okunk arra, hogy beszéljünk róla.”

R: „Mert kicsik vagyunk ezen a téren.”

ÁJ: „Az lehet, hogy kicsik vagyunk, már olyan értelemben kicsik vagyunk, hogy hála Istennek mi nem nagyon járulunk hozzá a globális szennyezéshez, de abból a szempontból viszont egy fontos országcsoportba tartozik Magyarország, amelyik elmondhatja magáról, hogy 1990 óta úgy nőtt a GDP-je, tehát úgy tudott gazdasági növekedést produkálni, hogy közben az energiamérlege, energiahatékonysága javult, tehát kevesebb energiát használt fel, és egyre kisebb mértékű volt a kibocsátott széndioxid mennyisége is. Huszonegy ilyen ország van ma a világon, Magyarország ehhez a huszonegy országhoz tartozik.”

R: „Azt mondja, hogy új helyzet van, milyen értelemben, erkölcsi, jogi?”

ÁJ: „Hát ugye, hogy ha az Egyesült Államok nem teljesítené a vállalását, akkor a többieknek kellene lényegében a kibocsátás-csökkentésüket növelni, tehát ha úgy tetszik, amit az amerikaiak megspórolnak, azt rajtunk spórolják meg, ez nekünk jelent feladatot,

ez egy probléma lehet. Még egyszer mondom, ez nem lesz ilyen egyszerű, hiszen az Egyesült Államok többsége, szövetségi államainak többsége nem ezen az úton akar haladni, tehát ilyen értelemben én azért nagyon nagy gondot nem látok. A második, hogy az Egyesült Államok valószínűleg a finanszírozásból is kivonul, legalább is a Trump-döntésből ez következik. Azaz azt a százmilliárd dolláros keretet, amit Párizsban eldöntöttünk, hogy összeadnak a tagországok, az aláíró országok, és ami alapvetően a klímaváltozás elleni küzdelemhez szükséges pénzügyi forrásokat teremti meg, ezt nyilván az Egyesült Államok nélkül kell most összeadni, tehát a gazdag országoknak, tehát a G20 másik tizenkilenc tagjának majd, ha úgy tetszik mélyebben kell a zsebébe nyúlnia.”

R: „Azért ne menjünk el amellelt, amit Donald Trump felvetett, mert mégis csak arról van szó, hogy az a leegyszerűsítése a helyzetnek, hogy azt mondta Donald Trump, hogy köszönöm, ebből nem kérek, amúgy sem hiszek a klímaváltozásban, azért az nem így van. Hanem egészen pontosan, kicsit hasonló egyébként az ő gondolata, bizonyára ismeri a Klíma kultúrtörténete című, meglehetősen vaskos kötetet, Wolfgang Behringer írta, meglehetősen higgadt és nagy lélegzetvételű történészprofesszor történeti munkájáról van szó, amiben szépen végigveszi, hogy például a hatvanas években azon aggódott mindenki, ami azért nem volt annyira régen, hogy milyen hihetetlenül nagy lehűlés fog következni a világban, aztán eltelt egy évtized, és kiderült, hogy hihetetlenül nagy felmelegedés jön. Szóval a szkeptikusoknak ezek a helyzetek azért adnak némi muníciót. Ráadásul azt mondja ez a történészprofesszor, hogy azt a kérdést kell feltenni, hogy végig lehet követni a történelemben azt, hogy hogyan lettek a politikusok a klímavédelemnek az élharcosai, ami egy rendkívül jól csengő momentum, de a lényeges kérdés szerinte az, hogy ha a viselkedést megváltoztatja az ember, akkor feltartóztatható-e a klímaváltozás, és minden egyes tudományos kutatás arra jutott, hogy nem. Így aztán a hangos ijedtségkeltés legalább is lehiggasztásra szorul.”

ÁJ: „Most akkor Ön is felvetett több kérdést, úgyhogy nehéz lesz a hátralevő időben minden egyes kérdést végigvennünk, de én szívesen jövök máskor is.”

R: „De a logikáját biztosan érti?”

ÁJ: „Szívesen. Most nézzük, hogy klímaszkeptikusok voltak, vannak. De. Ma azt szokták mondani a tudósok, akik ezzel a kérdéssel foglalkoznak, és az összes fórumon megszólalnak, kifejtik a véleményüket, hogy egy kilencvenöt százalékos tudományos konszenzus van ma a világban, nem csak az Egyesült Államokban, hanem mindenütt a világon abban a kérdésben, hogy az emberi tevékenység az ipari forradalom kezdete óta befolyásolta a Föld klímáját. Mérési eredmények vannak ugyanis, pontosan tudjuk, hogy hogyan emelkedett csak az elmúlt években a Föld átlagos hőmérséklete, tudjuk, mértük. Látjuk, hogy az elmúlt években, minden egyes évben, hacsak a 2000 utáni esztendőket nézzük, minden évben a következő év melegebb volt az előzőnél, '16 melegebb volt '15-nél, '15 melegebb volt '14-nél, és így tovább, ezek egyértelmű adatok. Látjuk, hogy a tengerek, a tengervíz hőmérséklete emelkedik, látjuk, hogy a tengerek vize elkezdett savasodni, hiszen nem az erdők nyelik el a szén-dioxidnak a nagy részét, hanem az óceánok, a kétharmadát. De ennek a következménye viszont a tengervíznek a savasodása, aminek a következménye például a nagy ausztrál korallzátony pusztulása. Egy kétezeröt száz kilométer hosszú korallzátony drámai pusztulásáról láthattunk, hallhattunk híreket az elmúlt esztendőkből. Éppen tegnap jelent meg a Bonni Kutatóintézetnek az elemzése, hogy a klímaváltozás jelentősen, jóval szélsőségesebbé teszi az időjárást a Föld nagy részén. Ennek a következménye az lesz, hogy 2050-ig az ő számításaik szerint mintegy huszonnégy százalékkal fog csökkenni a megtermelt élelmiszer mennyisége, ez érinti a kukoricát, a búzát, a rizst és a szóját. Erre vonatkozik az ő becslésük. Ez azért probléma, mert ez idő alatt mintegy kétmilliárdal nő majd a Föld lakossága, népessége, tehát egyre kevesebb vízből, egyre kevesebb élelmiszerből egyre kevesebb embert kellene élelmezni. Ez egy súlyos probléma lesz, és hogy mondjak egy

példát, egy egészen konkrét példát, ez meg egy héttel ezelőtti példa. A tengervíz-szint emelkedése, amely egyébként a klímaváltozás egyik következménye, Bangladeset jelentős mértékben fenyegeti. Ha így folytatódik a dolog, akkor Banglades a rizstermő területeinek a felét el fogja veszíteni, mert el fogja önteni a tenger. Gátakat építenek, nem lesz egyszerű és nem lesz olcsó. Védekeztek, tehát elkezdtek a gátakat építeni, és védekeztek az ellen, nehogy a tengervíz elöntse a rizsföldeket. Két héttel ezelőtt jött egy hatalmas felhőszakadás, egy hatalmas monszun, nem a tenger felől érkezett a víz, hanem a szárazföld felől és lényegében Banglades rizstermésének egy jelentős részét ez a néhány óráig tartó hatalmas felhőszakadás tönkretette. Kétmillió tonna rizs elveszett, és az elmúlt években erre nem volt példa, Banglades rizsimportra szorul. A rizs ára egyébként hatvan százalékkal nőtt egyik hétről a másikra ennek következtében. Tehát a dolognak nemcsak klímakövetkezményei vannak, hanem nagyon súlyos gazdasági, élelmiszerbiztonsági, szociális következményei is vannak, amikre már láthatunk nyilvánvaló példákat.”

R: „Itt most nagyon sok mindent felsorolt, ami picit olybá tűnik, minthogy ha minden azon múlt volna, hogy ha ezt a klíma-egyezményt aláírták volna, ezek a problémák nem lennének. Márpedig tényleg az a helyzet, hogy amit most az előbb felsorolt, ott általában, hogy ha politikai akarat és szándék van fejlesztésekre, a háborúk visszaszorítására, a különböző migrációs helyzeteknek a rendezésére, akkor ezek legalább is csökkenthetők. Így viszont picit leveszi a felelősséget azokról, akiknek egyébként a mindennapokban ezekre megoldást kellene adniuk.”

ÁJ: „Nem. Én pont, hogy a felelősséget szeretném mindenkinek a vállára rárakni, hiszen ha ezeket a döntéseket nem hozzuk meg, a klímaváltozással kapcsolatos döntéseket nem hozzuk meg, akkor ezek a problémák fokozódni fognak, növekedni fognak. Tehát nem fogjuk tudni megoldani, vagy sokkal nehezebben fogjuk megoldani ezeket. És ma, nemcsak abban van tudományos konszenzus, hogy az emberi tevékenység szerepet játszott a klímaváltozásban, hanem abban is konszenzus van, hogy a megoldás még a kezünkben van.”

R: „De megoldódik a helyzet, ha aláírja mindenki ezt a megállapodást?”

ÁJ: „Nem, nem, hát az az első eszköz, tehát önmagában az aláírás az csak egy lépés, az egy eszköz, az egy politikai döntés ahhoz, hogy egy világos úton, vagy egy világos döntés mentén egy úton menjünk tovább. Ebből nagyon sok további döntés következik, és a döntések végén juthatunk el oda, hogy megszabadulunk a fosszilis energiahordozóktól, kisebb lesz az emisszió, ennek következtében a Föld hőmérséklete nem fog tovább emelkedni, de ez egy huszonöt-harminc éves folyamat, ez nem.”

R: „Bocsánat, pontatlanul kérdeztem. Attól nem fog tovább emelkedni a Föld hőmérséklete, hogy az országok aláírták és betartják ezeket a megállapodásokat?”

ÁJ: „Hát hogy ha betartják akkor ezt a problémát meg tudjuk oldani, ha betartják. A betartáshoz az kell, hogy ha mindenki betartja, hogy leépíti például a széniparát, bezárja a szénbányáit, be fogja zárni a szenes erőműveit, megszűnik a fosszilis energiának a használata egy idő után, kivezetik a fosszilis energiahordozókat és alternatív energiákat fognak használni.”

R: „Hát hogy ha a történelemben visszanézek, akkor a politikusok az aláírásoknál meglehetősen sokat szoktak nyüzsögni, a betartás az mindig más tészta.”

ÁJ: „Hát úgy látom, hogy inkább a szkeptikusok táborát erősíti. Én inkább szeretnék a kedves hallgatók számára valami optimista forgatókönyvet mondani.”

R: „Nem szkeptikus akarok lenni, inkább realista. Tehát hogy ha megnézem, hogy az elmúlt időszakban ki milyen vállalkozásokat tett és ebből pénzzel hogyan vásárolt meg kiskapukat, akkor, igen, lehet, hogy szkeptikus vagyok.”

ÁJ: „Hadd mondjak Önnek egy példát, hogy a kedves hallgatók is lássák, hogy itt van azért példa, politikai és nemzetközi jogi példa is arra, hogy egy ilyen vállalkozást, és egy ilyen problémát meg lehet oldani, és hogy van hozzá politikai szándék. Ez egészen más, de szintén a témához tartozik, ez az ózonlyuknak a kérdése. A hallgatók nyilván hallottak erről, hogy az ózonlyuk az minek köszönhető, és hogy ez milyen problémákat, milyen egészségügyi problémákat okozott. Nagyon sokáig egyébként, ez a hatvanas évek vége, még a hetvenes évek is, kifejezetten cáfolták a politikusok, hogy egyáltalán ez a probléma létezne, nem akartak vele foglalkozni, az amerikaiak különösen nem akartak ezzel foglalkozni. Egyre nyilvánvalóbb riasztó jelek érkeztek, egyre több ember betegedett meg, kapott bőrrákot, és világossá vált, hogy bizony, és a felvételek is, amik készültek a világűrben, egyre világosabban mutatták, hogy az ózonlyuk egyre nagyobb, és ez egy súlyos problémát okoz, nemcsak az embereknek, hanem a növény- és állatvilágnak is. Nagyjából öt év alatt jutottunk el oda, hogy a probléma tudatosításához képest, mikor már a politikusok is megértették, hogy komoly probléma van, és nem csak a tudósok mondták ezt, Montréalban aláírtunk egy megállapodást az ENSZ keretén belül, ami jelentősen csökkentette, korlátozta a különböző, ózonkárosító gázoknak a használatát. És a végeredmény, harminc év telt el, ez igaz, azóta, a montréalai jegyzőkönyv aláírása óta, az ózonpajzs a sérülés kezdett begyógyulni. Még egyszer mondom tehát, ha van politikai szándék, akkor a problémát meg lehet oldani, ma még ez az eszköz a kezünkben van. Ha viszont nem csinálunk semmit, akkor ez az eszköz kiesik a kezünkben, és innentől az elszabaduló klímaváltozásnak és vízválságnak a szenvedő alanyai, kiszolgáltatottjai leszünk. Az a kérdés, hogy meg akarjuk-e ezt előzni? Én azt mondom, hogy miután még van eszköz a kezünkben, van rá lehetőségünk, előzzük meg. És én ezért, ha úgy tetszik, szabad ezt mondani, ezt a fogalmat itt a stúdióban, hogy lobbizok, mindenütt, ahol csak járok.”

R: „Meg az is kérdés, hogy a politikai szándékhoz tartozik-e üzleti érdek, mert a nagyokat, az igazán nagyokat nyilván úgy is lehet, illetve úgy is kell mozgatni, hogy érezzék, hogy azért ez nekik megéri hosszú távon, és azért itt tegyük hozzá zárójelben, hogy az Egyesült Államok és Kína a legnagyobb szennyezők közé is tartozik, de tulajdonképpen a legnagyobbak közé tartoznak az ügyben is, hogy a legtöbbet fektetik be például zöld, megújuló energiába is. Tehát a nagy kérdés az az, hogy hozzon három olyan intézkedést a világon, ami a megoldás felé hat. Mi lenne az a három, azon kívül, hogy aláíratná Trumppal ezt az egyezményt, szóval akkor ezen kívül van még három lehetősége.”

ÁJ: „Nagyon fontos kérdést tett fel előtte, és nagyon fontos témát érintett, ez az üzlet. Hogy ez valóban gazdasági kérdés is ma már. Egyébként átállni az alternatív energiahordozókkal kapcsolatos energiatermelésre az ma már üzlet, egy komoly üzleti lehetőség. Kínát is említette. Kína nem véletlenül váltott, Kína öt évvel ezelőtt egészen más álláspontot képviselt, mint most. Miért történt a váltás? Azért, mert hirtelen megokosodtak és azt mondták, hogy most már nem akarunk nagy szennyezők lenni, dehogya. A kínaiak kiszámolták, hogy hiába magas az éves GDP-növekedés, ez olyan hét-nyolc százalékot ér el most már évek óta, de az a környezeti kár, amit az ipari fejlődés következtében okoznak maguknak, ennek a környezeti kárnak az összesített értéke meghaladja az éves GDP növekedését. Tehát azt mondták, hogy ez így nekünk nem jó üzlet, ha már üzletről beszélünk, mert hiába hét-nyolc százalékos a gazdasági növekedésünk évente, az okozott kár ezt nagy mértékben, jelentős mértékben meghaladja. Innentől vált Kína, ez nagyjából öt évvel ezelőtt történt meg ez a váltás, és egy politikai döntés következtében Kína is átáll arra, hogy bezárja a szénbányáit, bezárja a szénerőműveit és így tovább, és így tovább. Napelem-parkokat létesít, szélerőmű-parkokat létesít, atomenergia felé nyitott és erdőtelepítést kezd. A kérdése, hogy ha van

még erre idő, hogy mit is kellene, mit kellene tenni, milyen lehetőség lenne. Én nem győzködni akarok senkit sem, végképp nem az Egyesült Államok elnökét, azt hiszem ez egy súlyos aránytévesztés lenne, de javaslatom lenne, hogy ha megkérdeznének, van is, hogy ha különböző fórumokon van mód és lehetőség elmondani a véleményemet. Az egyik, nyilvánvaló, hogy azt a döntést, amit nagyon sok ország meghozott már, hogy a fosszilis energiahordozókról fokozatosan átáll, és a fosszilis energiahordozókat vezeti ki az energiarendszeréből, ezt a döntést mindenütt erősíteni kell. Ezt a politikát, ezt az irányt. Ebben ugye több lépcső van, az első lépcső, hogy leállunk a szénről vagy abbahagyjuk a szénnek a használatát, és hogy ha csak a gázra, például az Egyesült Államok a palagázra áll át, akkor már kevésbé szennyezzük a környezetet, még mindig fosszilis energiahordozót használunk a gáz révén, de már kevésbé szennyezzük a környezetet. A következő lépés a szélenergiának, a napenergiának, esetleg a geotermikus energiának a használata. Ebből a szempontból, erre most nem lesz időnk, hogy beszéljünk erről is, hogy az atomenergia felértékelődik majd a következő években. Akár tetszik ez, akár nem.”

R: „Pedig még akartam Paks2-ről kérdezni.”

ÁJ: „Majd egy következő alkalommal erről is szívesen beszélek, mert bizony az atomenergia felértékelődik. Ez például tegnapelőtt a Nemzetközi Energiaügynökség által kihozott jelentésből is világosan következik, tehát ez az egyik. A másik, fel kell gyorsítani a különböző kutatásokat. Itt két olyan terület van, ahova szerintem komoly forrásokat kellene biztosítani. Az egyik az energiátárolásnak, méghozzá a gazdaságos és környezetbarát energiátárolásnak a megoldása. Ma ezt nem tudjuk és hiába állítunk elő nagy mennyiségű szél- és napenergiát, például Németországban, nem tudják ezt az energiaszegény időszakokra ezt egyelőre legalább is még nem tudják tárolni. Ráadásul a hosszú távú, vagy nagyobb távolságra történő szállítása is, méghozzá gazdaságos szállítása az energiának nem megoldott. Tehát ezen a két területen fel kellene gyorsítani a tudományos kutatásokat. Mi lenne a harmadik? Gondolkodom még és egy következő beszélgetés alkalmával elmondom.”

R: „...”

ÁJ: „Bocsánat, akkor mondom a harmadikat. Akkor három a magyar igazság, és azt mondta, hogy három. Kimaradt Párizsból egy nagyon fontos elem. Pontosabban két elem, abból az egyik már megoldódott, az egyik a légi közlekedésnek a környezetszennyezése. Itt egy új megállapodás megkötésére sor került, de kimaradt a tengeri közlekedés. És a tengeri hajózás és a tengeri közlekedés az egyik legnagyobb szennyező és dinamikusan nő a kibocsátott károsanyag. Itt haladéktalanul el kellene kezdeni a nemzetközi tárgyalásokat, hogy a kibocsátás csökkentése e tekintetben is megtörténjen. Hiába spórolunk mi itt a szárazföldön, hogy ha egyébként az óceánokon hajózó kereskedelmi hajók a kibocsátást növelik. Akkor legyen egy plusz, mert három a magyar igazság, és egy a ráadás. Ez pedig erdőtelepítés, tehát befejezni az erdőirtásokat és erdőket telepíteni minél nagyobb arányban.

R: „Az elmúlt félórában Áder János köztársasági elnököt hallották.”

3. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének alkotmányos értelmezése és szabályozása

A-B) A 07:17:41 órától közzétett összeállítás és a 07:33:13 órától közreadott stúdióbeszélgetés

Az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése szerint *„Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit”.*

Az Alaptörvényben foglalt, a sajtó sokszínűségére vonatkozó kötelezettség részben a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményén keresztül valósul meg. A kötelezettség tartalmát az Smtv. 13. §-a és az Mttv. 12. § (1)-(2) bekezdése együttesen határozzák meg.

Az Smtv. 13. §-a szerint:

„A tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatások kötelesek a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről az általuk közzétett tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámokban kiegyensúlyozottan tájékoztatni. E kötelezettség részletes szabályait törvény az arányosság és a demokratikus közvélemény biztosítása követelményeinek megfelelően állapítja meg.”

Az Mttv. 12. § (1) és (2) bekezdései szerint:

„A médiaszolgáltatások tájékoztatási tevékenységének meg kell felelnie az Smtv. 13. § szerinti kötelezettségnek. A tájékoztatás kiegyensúlyozottságát – a műsorszámok jellegétől függően – az egyes műsorszámokon belül, vagy a rendszeresen jelentkező műsorszámok sorozatában kell biztosítani.”

Az Smtv. tehát a kiegyensúlyozottság követelményét a tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatások által közzétett tájékoztató, híreket szolgáltató műsorszámaival kapcsolatban fogalmazza meg. A hírműsorszám fogalmát az Mttv. 203. § 17. pontja határozza meg: *„időtartamának legalább kilencven százalékában a magyarországi és a nemzetközi közélet aktuális eseményeivel – ide nem értve a közlekedési híreket, az időjárás-jelentést és a sporthíreket – foglalkozó műsorszám.”.*

A törvény rendelkezése szerint ezeknek a műsorszámoknak a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről kiegyensúlyozottan kell tájékoztatást adniuk.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége, amely a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges megfelelő tájékoztatás megteremtését segíti elő, nem jelenti a szerkesztői szabadság aránytalan korlátozását. Azt ugyanis, hogy mely események tartanak számot a közérdeklődésre, azaz mely eseményekről készül beszámoló az egyes műsorszámokban, kizárólag a szerkesztő, illetve a médiaszolgáltató döntheti el, tehát nem létezik egyes eseményekről való beszámolási kötelezettség, és a kiegyensúlyozott tájékoztatás csak a ténylegesen közzétett tartalmak vonatkozásában vizsgálható.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye alapján a nyilvánosságot érintő ügyekről szóló tájékoztatásnak, híradásnak meg kell jelenítenie a szembenálló nézeteket, tehát egy adott kérdéssel összefüggésben megfogalmazott releváns álláspontokat a közösség számára össze kell gyűjteni és be kell mutatni.

Az Smtv. alapján a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének (összefoglalóan) a közéleti kérdésekkel kapcsolatban, az ilyen híreket, tájékoztatást közlétező műsorszámokban kell eleget tenni. Arra vonatkozóan nincs jogszabályi rendelkezés, hogy ezek milyen műfajú műsorszámok lehetnek, tehát a jogalkalmazás során a döntő kérdés nem a műsorszám műfaja, hanem a tájékoztatás, a hír közzétételének a megtörténte. Ettől függetlenül annak is van jelentősége, hogy a vizsgált műsorszám milyen módon közelített a témához, annak feldolgozása, bemutatása milyen módon szerepelt benne, ez a körülmény pedig jelen ügy kapcsán is kiemelt szerepet játszik.

Az Smtv. a „demokratikus közvélemény biztosítása érdekében” írja elő a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, vagyis a jogszabály meghatározza a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének alkalmazási körét. Mindezzel összhangban állapította meg a Kúria Kfv.III.37.472/2013/11. számú ítéletében, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem terjed ki valamennyi, a nyilvánosság előtt zajló vitára vagy véleménykülönbségre. A Kúria előbbieken hivatkozott döntése alapján ahhoz, hogy egy adott tájékoztatással kapcsolatban felmerüljön a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége, azaz a szabály alkalmazható legyen, szükséges, hogy a tájékoztatás tárgya, tartalma összefüggésben álljon a demokratikus közvélemény igényeivel, szükségleteivel.

A demokratikus nyilvánosság számára fontos kérdések köre rendkívül szerteágazó, taxatív felsorolásuk még általános jelleggel sem lehetséges. Az Smtv. szerint kiterjed a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége minden, „a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményről, vitatott kérdéstről” szóló tájékoztatásra. Azaz, nem pusztán a közvetlen „politikai” vonatkozással bíró ügyek tartoznak ide, hanem általában a közéleti kérdések.

A „180 perc” a Médiaszolgáltató rádiós hírmagazin-műsora, „*Hírösszefoglaló, időjárás, sport, stúdióbeszélgetések*”; „*Hírek, a hírek. Friss, fontos és lényeges, információk röviden, tömören, érthetően. A közélet legfontosabb kérdései egy helyen, három órában. A 180 perc Magyarország leghallgatottabb rádiós hírmagazinja, minden hétköznap reggel hattól kilencig.*”, azaz közéleti, közérdeklő kérdésekről nyújt tájékoztatást.

A) A 07:17:41 órától közzétett összeállítás

Tekintettel arra, hogy e kifogásolt műsorszegmens az Egyesült Államok párizsi klíma-egyezményből történő kilépésével, mint aktuális, közéleti, közérdeklő eseménnyel foglalkozott, egyértelműen fennáll vele szemben a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye.

Az Smtv. és az Mttv. vonatkozó szabályai alapján a tájékoztatás kiegyensúlyozottságának vizsgálata során a Médiatanács a hiányolt vélemény tekintetében az egyedi ügy tényállási elemei alapján elsődlegesen az alábbi szempontokat vizsgálja:

- a hiányolt vélemény releváns-e a közzétett tájékoztatás vonatkozásában,
- a hiányolt vélemény érdemben eltérő-e a közzétett álláspontokhoz képest, és
- a hiányolt vélemény megfelelő időben elérhető volt-e a médiaszolgáltató számára.

Amennyiben a Kérelmező által hiányolt álláspont a fenti feltételek bármelyikének nem felel meg, akkor a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye megsértése megállapításának

sincs helye. Jogsértés megállapítására tehát csak az említett három feltétel együttes teljesülése esetén van mód, azonban ebben az esetben is vizsgálni szükséges, hogy a kifogásolt műsorszámokban egyedi jelleggel, vagy a rendszeresen jelentkező műsorszámok sorozatában valósult-e meg a tájékoztatás.

4. A vélemény releváns volta a közzétett tájékoztatás vonatkozásában

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye nem értelmezhető úgy, hogy az alapján a médiaszolgáltatónak minden egyes álláspontot minden műsorszámában meg kell jelenítenie, valamennyi szembenálló nézet bemutatására ugyanis nem minden esetben van lehetőség. Ezt az értelmezést erősíti meg az Alkotmánybíróság az 1/2007. (I. 18.) számú határozatában. A szabályozás célja ugyanis arra irányul, hogy a jogszabályi rendelkezések biztosítsák a közönség számára, hogy közérdekű kérdésekben a releváns vélemények ismeretében alakíthassák ki álláspontjukat.

A közérdeklődésre számot tartó ügyeket érintő médiatartalmak vonatkozásában csupán a konkrét ügghöz, a tárgyalt témához közvetlenül, szervesen kapcsolódó vélemény, különösen annak lényegi mondanivalója tekintetében merülhet fel a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése. Egy álláspont kifejtése során ugyanis annak képviselője egyéb, a tárgyalt témához nem kapcsolódó – és így a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye vizsgálatának szempontjából relevánsnak nem minősülő – véleményt is megfogalmazhat.

A fentiekre tekintettel tehát mindenekelőtt a kifogással érintett tájékoztatás tárgyának, témájának meghatározása szükséges, ugyanis csak ennek alapján vizsgálható, hogy a kérelmező által megjeleníteni kért álláspont – illetve annak egyes tartalmi elemei – a műsorszámokban elhangzottak szempontjából relevánsnak minősül-e. Azaz, amennyiben egy álláspont a műsorszámokban közzétett tájékoztatáshoz közvetlenül nem kapcsolódik, a kiegyensúlyozottság vizsgálata szempontjából nem minősülhet relevánsnak, ebből következően egy ilyen vélemény közzétételének hiánya nem vezethet a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének sérelméhez sem.

A 07:17:41 órától közzétett műsorrészben az összeállítás – a jelen határozat indokolásának 2. pontjában részletesen ismertetett tartalommal – bemutatta a párizsi klíma-egyezményhez vezető utat, az egyezmény előzményeit (kiotói egyezmény, az USA és Kína önkéntes vállalása ratifikáció helyett, dohai konferencia a kiotói egyezmény meghosszabbításáról), megkötését, a benne foglalt fő vállalást. Az egyezmény megszületéséhez vezető nemzetközi egyetértést méltatta a Köztársasági Elnöki Hivatal Környezeti Fenntarthatósági Igazgatóságának vezetője, ugyanakkor a történelmi jelentőség említésén és méltatásán túl elhangzott részben szkeptikus vélemény (Feiler József, az Európai Éghajlat Alapítvány munkatársa) is. Megszólt a témában éghajlatkutató (Mika János) és éghajlati szakértő (Lakatos Mónika), előbbi a károsanyag-kibocsátás – termelés sajátosságainak köszönhetően megvalósítható – stagnáltatásáról és arról beszélt, hogy ez tette lehetővé a klíma-egyezmény megszületését, utóbbi pedig az egyezmény sikertelensége esetén az évszázadban várható éghajlati változásokról. Ezután terelődött a tájékoztatás Donald Trump bejelentésére, a kilépés melletti döntés indokaira (amerikai munkások érdekeinek védelme), a kilépés pénzügyi következményeire, illetve a döntés fogadtatásáról a gazdasági és politikai élet szereplői, amerikai tagállamok körében. A döntés gazdasági, munkaerő-piaci vonatkozásairól, várható hatásairól Kálóczi Mihály, az Antall József Tudásközpont projektvezetője, illetve Csath Magdolna közgazdász beszélt.

A fentiekben részletezett téma kapcsán – a klíma-egyezmény megszületéséhez vezető út, illetve az egyezmény lényegi elemének említése mellett – megjelentek különböző álláspontok.

A Médiatanács a kérelem vonatkozó részében foglaltak kapcsán a következőket állapította meg:

A Kérelmező által a kifogásolt összeállítással kapcsolatban hiányolt információk, miszerint, a Reális Zöldek Klub közleménye szerint 300 tudós, köztük három magyar származású levélben szólította fel az amerikai elnököt a párizsi klíma-egyezményből való kilépésre, nem relevánsak a műsorzámban közzétett tájékoztatáshoz képest, mivel ahhoz közvetlenül, szervesen nem kapcsolódnak. Ezen információk ugyanis csak közvetve, az amerikai elnök kilépéséről szóló bejelentésén keresztül állnak összefüggésben a klíma-egyezményhez vezető nemzetközi előzményekhez, az egyezmény lényegi eleméhez (a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének mértéke), az Egyesült Államok kilépésének gazdasági, pénzügyi, munkaerő-piaci indokaihoz, e területeken várható hatásaihoz, valamint a kilépés nemzetközi és amerikai fogadtatásához. Azaz a Kérelmező által hiányolt információk nem érintették a fenti tájékoztatás lényegi mondanivalóját.

Mivel tehát a Kérelmező által hiányolt információk nem tekinthetők relevánsnak, a Médiatanács a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértéséhez szükséges további konjunktív feltétel meglétének vizsgálatát mellőzte.

B) A 07:33:13 órától közzétett stúdióbeszélgetés

A stúdióbeszélgetés apropóját az amerikai elnök kilépéséről szóló, 2017. június 1-jén tett bejelentése adta, a műsorvezető – a jelen határozat indokolásának 2. pontjában részletesen ismertetett tartalommal – erről kérdezte a magyar köztársasági elnököt.

E, Kérelmező által kifogásolt műsorszegmensben a riporter a szerkesztő által megválasztott témakör kapcsán egy meghatározott személy véleményét kérdezte (jelen esetben tehát Áder János köztársasági elnököt az amerikai bejelentésről, valamint az azzal kapcsolatos véleményéről, illetve ezen keresztül általában a klímavédelemről).

A tárgyi esetben nem korlátozható – még a kiegyensúlyozott tájékoztatásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben foglaltak alapján sem – a szerkesztői szabadság, hiszen a Médiaszolgáltató a riporton keresztül mindössze az amerikai kilépést, annak várható hatásait, következményeit a köztársasági elnök személyes szemszögéből kívánta bemutatni a közönségnek.

A tárgyi műsorszegmens tehát arra vállalkozott, hogy a közmédia törvényben rögzített céljai elérése, feladatainak teljesítése keretében egy meghatározott nézőpontot ismertessen, nem pedig egyes, az adott kérdéssel összefüggő ellentétes vélemények ütköztetésének kívánt teret adni. Ebben a tekintetben a kérelemmel érintett műsorszegmens – annak elsődlegesen műfaji jellemzőire, nem pedig témájára tekintettel – a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét előíró médiaszabályozásbeli követelmények számon kérhetősége szempontjából a napi aktuális hírekkel foglalkozó közéleti, politikai vagy hírműsorokétól eltérő megítélés alá esik.

A fentiekre figyelemmel **megállapítható, hogy a kérelemmel érintett műsorszegmens műfaji – és ebből következően szerkesztési – sajátosságait szem előtt tartva nem sérült a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye.**

A fentiek alapján a Médiatanács az Mttv. 181. § (1) bekezdése alapján, a 182. § u) pontjában foglalt hatáskörében a rendelkező részben foglaltak szerint döntött, és a kérelmet elutasította.

Az eljárás során a Ket. 153. §-ában foglalt rendelkezés szerinti eljárási költség nem merült fel. A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ket. 72. § (1) bekezdése da) alpontjában, valamint az Mttv. 163. § (1) bekezdésében és a 181. § (8) bekezdésében foglalt rendelkezéseken alapul. A halasztó hatály kérdését az Mttv. 163. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés rendezi. A tárgyalás tartására vonatkozó kérelemről szóló tájékoztatást a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: **Pp.**) 338. § (1) és (2) bekezdése tartalmazza. A jogi képviselővel eljáró fél, valamint a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet a Pp. 340/B. §-a és 397/I. § (2) bekezdés b) pontja alapján elektronikusan (ürlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételével) nyújthatja be a keresetlevelet a Médiatanácsnál.

Budapest, 2017. július 18.

A Médiatanács nevében

dr. Karas Monika
elnök

dr. Auer János
hitelesítő tag

Kapják:

1. Személyes adat